

Asia: VN/3884/2020

Korkeakoulutuksen saavutettavuussuunnitelma

Lausunnonantajan näkemykset saavutettavuuden edistämisen tavoitteista

Tavoite 1

3

Lisähuomioita tavoitteesta 1

Lainsäädäntö jo nykyisellään estää syrjinnän. Tästä ei ole mielekästä tehdä lisäystä erityisesti korkeakouluja koskevaan lainsäädäntöön. Toisaalta jos tähän lähdetään, niin samalla olisi syytä korjata muitakin yliopistolain epäkohtia mm. säätiöyliopistojen hallintoon liittyen.

Tavoite 2

1

Lisähuomioita tavoitteesta 2

On tärkeä konkretisoida kansalliset saavutettavuuslinjaukset. Saavutettavuussuunnitelmaa laadittaessa on tärkeä toimia yhteistyössä henkilöstön ja opiskelijoiden kanssa. Suunnitelman laatiminen varmasti onnistuu kyllä, mutta toimeenpano ei ole aivan yksinkertaista. Miten varmistetaan, että arkaluontoinen tieto vähemmistöryhmään kuulumisesta saadaan rekrytointeja tekevien tietoon?

Tavoite 3

1

Lisähuomioita tavoitteesta 3

Saavutettavuussuunnitelmien kytkeminen tulohajaukseen ei ole täysin ongelmaton. Viitaten tavoitteeseen 2 on tärkeä muistaa, ettei korkeakoulujen toiminta voi suoraan vaikuttaa aliedustettujen ja vähemmistöryhmiin kuuluvien opiskelijoiden työllistymiseen muuten kuin tarjoamalla heille laadukasta koulutusta ja parantamalla työelämävalmiuksia. Työelämän rakenteelliseen syrjintään ei korkeakoulujen käytettävissä olevilla keinoilla voi vaikuttaa, joten ei ole mielekästä edes epäsuorasti kytkeä korkeakoulujen tavoite- ja tulohajaukseen työllistymiseen. Tämän muutoksen myötä rahoitusmallista tulisi myös vielä nykyistäkin monimutkaisempi. Suunnitelman

toteutumisen arviointi ei välttämättä ole helppoa, vai luotetaanko yliopiston itsensä antamaan raportointiin siitä, kuinka hyvin tasa-arvoasiat ovat hallussa? Korkeakoulutasolla sisäinenkin tiedottaminen on tärkeää ja onkin syytä esittää suosituksia näiden avaamiseen (myös yksittäisen työntekijän rooli – miten voi vaikuttaa esim. yhteiskunnallisen vuorovaikutuksen tehtävän kautta ja miten siihen allokoituu työaika).

Tavoite 4

1

Lisähuomioita tavoitteesta 4

Tietopohjan laajentaminen on ensiarvoisen tärkeää. Indikaattoreiden lisäksi on olennaista kerätä myös muuta tietoa, jolla on relevanssia muun tulosohjauksen kannalta. Indikaattoreiden valinta on myös olennainen.

Tavoite 5

2

Lisähuomioita tavoitteesta 5

Foorumin tai vastaavan tarve on ilmeistä, mutta on syytä kysyä, onko sen perustaminen tarpeellista. Byrokraattisten elinten perustaminen ja ylläpito kysyy resursseja sekä organisaatioilta että foorumin edustajilta.

Tavoite 6

1

Lisähuomioita tavoitteesta 6

Tärkeä tavoite. Tavoitetta ei voi kuitenkaan saavuttaa ilman panostusta. Korkeakoulutuksen sisällöt ovat yliopistojen autonomiaan kuuluvaa. On myös selkeää, että oppimisen laadun kehittäminen on sisäänrakennettuna kaikessa koulutuksessa. On myös syytä huomata, että koulutuskysyntää omaavat alat eivät välttämättä ole kaikki niitä, joiden osajille olisi eniten kysyntää työmarkkinoilla. Tutkintotavoitteita koskeva tavoite on erittäin kunnianhimoinen ja samaan aikaan pitäisi pystyä huomioimaan entistä heterogeenisemmän opiskelijajoukon tarpeet. Ihmettelemme esimerkiksi oikeustieteen aloituspaikkojen nostoajatusta: esimerkiksi Lakimiesliitto on huolissaan jo nyt, että aloituspaikkoja olisi liikaa suhteessa työllisyyteen läpi Suomen.

Tavoite 7

2

Lisähuomioita tavoitteesta 7

Yhtenäinen digitaalinen palveluympäristö on tärkeä tavoite, mutta siinä on myös samaan aikaan vaikea nähdä, että tämä tavoite voisi tässä muodossa toteutua. Yliopistojen koulutuksellinen profiloituminen ei olisi enää mahdollista, kun olisi enää käytännössä yksi (virtuaalinen?) Suomi-yliopisto. On syytä kysyä, mitä tapahtuisi yliopistojen vaivalla rakennetuille brändeille - ketkä tuottavat sisältöä tähän yhteiseen alustaan eli mikä on tämän digitaalisen palveluympäristön realistinen näkymä?

Tavoite 8

1

Lisähuomioita tavoitteesta 8

Tärkeä tavoite. Opiskelijavalinnat ja opetussuunnitelmat ovat kuitenkin yliopistojen autonomiaan kuuluvia aspekteja.

Tavoite 9

1

Lisähuomioita tavoitteesta 9

Tavoitteet 9 ja 10 ovat tärkeitä. On kuitenkin muistettava, ettei nykyinen tulosohjaus mielekkäällä tavalla palkitse lyhytkestoisten koulutuspalveluiden tarjoamisesta. On myös keskeistä kansallisten kielten lisäksi tarjota koulutusta myös muilla suomalaisilla vähemmistökielillä ja englanniksi. Yliopistoista (eikä välttämättä ammattikorkeakouluistakaan) ei ole välttämättä löydettävissä riittävän hyvin työelämän kulloisistakin tarpeista perillä olevaa henkilöstöä vetämään tällaisia koulutuksia.

Tavoite 10

1

Lisähuomioita tavoitteesta 10

Vrt. tavoite 9

Tavoite 11

-

Lisähuomioita tavoitteesta 10

-

Tavoite 11

1

Lisähuomioita tavoitteesta 11

Tärkeä tavoite

Tavoite 12

1

Lisähuomioita tavoitteesta 12

Näin laajamittaisten velvoitteiden myötä yliopistoihin jouduttaisiin todennäköisesti palkkaamaan erikseen väkeä saavutettavuusasioiden hallinnointiin. Ovatko nuo rahat pois perustehtävästä eli opetuksesta ja tutkimuksesta?

Tavoite 13

2

Lisähuomioita tavoitteesta 13

Näin luultavasti toimitaan jo nyt. Toivottavasti tarkoitetaan muutakin kuin pelkästään teknologisen infran parantamista – ihmistä ei voi välineillä/applikaatioilla/alustoilla korvata, kun puhutaan laadukkaasta ylimmästä akateemisesta opetuksesta.

Tavoite 14

1

Lisähuomioita tavoitteesta 14

Tärkeä tavoite. Henkilöstön osallistaminen on sinänsä tärkeä kirjaus: siinä onkin paljon kohentamista, mutta oikeasuhtaista mittakaavaa tulee pohtia.

Tavoite 15

1

Lisähuomioita tavoitteesta 15

Henkilöstön ja opiskelijoiden osallistaminen kaikkeen päätöksentekoon on lähtökohtaisesti tärkeää, saavutettavuus ei ole yksittäinen saari, johon muodon vuoksi kysytään näkemystä.

Tavoite 16

1

Lisähuomioita tavoitteesta 16

Tärkeä tavoite. Kuvaukset vaikuttaisivat vastaavan melko hyvin jo nykyistä toimintaa yliopistoissa.

Tavoite 17

2

Lisähuomioita tavoitteesta 17

Toimenpide-ehdotukset vaikuttavat varsin konkreettisilta, mutta silti vähän epäilyttää, että olisiko näillä lopulta vaikuttavuutta käytännössä. On epäselvää, minkälaisista henkilöistä puhutaan erillisinä perehtyneinä henkilöinä. Pikemminkin lähtökohta on, että opetushenkilöstö tuntee itse saavutettavuuden lähtökohdat ja osaa itse laatia opetus- ja toteutussuunnitelmat so. osaamista ei voi eriyttää johonkin toiseen yksikköön.

Tavoite 18

1

Lisähuomioita tavoitteesta 18

Kuvaa nykyistä toimintaa. Monissa yliopistoissa HOPSeja on tehty jo yli 10 vuotta.

Tavoite 19

1

Lisähuomioita tavoitteesta 19

Tärkeä tavoite. Erityisesti alleviivaamme tukea opetuksen ja ohjauksen saavutettavuuden kehittämiseksi

Tavoite 20

1

Lisähuomioita tavoitteesta 20

Tärkeä tavoite. Opiskelijanäkökulmasta nämä ovat hienoja tavoitteita, mutta näiden palveluiden resursointi voi olla hankalaa. Nykyisellään esim. opintopsykologilla ei alkuunkaan riitä aikoja kaikille tarvisijoille. Vähän myös epäilyttää, mistä löydetään riittävä määrä inklusiiviseen ja integroivaan pedagogiikkaan perehtyneitä opettajia ja HOPS-ohjaajia.

Tavoite 21

-

Lisähuomioita tavoitteesta 21

Tavoite on tärkeä, mutta on keskeistä, että erilliset järjestelyt täytyy toteuttaa siihen dedikoitujen resurssien avulla. Ei ole mahdollista kaataa vastuuta yksilöllisten opiskelijajärjestelyiden toteuttamista yksittäiselle opetushenkilökunnan edustajalle, vaan toteuttaminen täytyy tarkastella yksiköissä laajemmin.

Tavoite 22

1

Lisähuomioita tavoitteesta 22

Tavoite on tärkeä ja on olennaisin osin sama kuin tavoite 4. Projektin kannattaisi aloittaa tästä.

Tavoite 23

1

Lisähuomioita tavoitteesta 23

Nykyinen opiskelijavalintamalli tähtää siihen, että rekrytoidaan ne opiskelijat, joilla on parhaat edellytykset suorittaa tutkinto tavoiteajassa. Jos tästä tavoitteesta tingitään muiden tavoitteiden saavuttamiseksi, niin tulossopimuksissa ym. ohjausasiakirjoissa tulee tämä ottaa huomioon.

Tavoite 24

1

Lisähuomioita tavoitteesta 24

-

Tavoite 25

1

Lisähuomioita tavoitteesta 25

-

Tavoite 26

1

Lisähuomioita tavoitteesta 26

Tärkeä tavoite, mutta toistainen edellisiin nähden

Tavoite 27

1

Lisähuomioita tavoitteesta 27

Tavoitteet 27-29 ovat kannatettavia. Tavoitteen 29 osalta kiinnitämme huomiota myös ulkomaalaisten opettajien ja tutkijoiden viisumien nykyistä sujuvampaan järjestymiseen, ei pelkästään opiskelijoiden. KV-opiskelijoiden määrä saadaan kyllä kasvuun, jos vain saadaan tarjottua riittävän laadukasta opetusta. Suurempi huolenaihe olisi varmistaa, että mahdollisimman iso osa näistä kokisi mielekkääksi jäädä Suomeen työskentelemään myös opintojen jälkeen. Vaikea nähdä, mikä on korkeakoulun rooli tässä integraatiossa (muuta kuin tarjota osaamista tutkinnon muodossa).

Tavoite 28

1

Lisähuomioita tavoitteesta 28

vrt. yllä

Tavoite 29

1

Lisähuomioita tavoitteesta 29

vrt. yllä

Tavoite 30

1

Lisähuomioita tavoitteesta 30

Ainakaan yliopistoissa kaikkien yksiköiden kontaktit työelämään eivät taida olla niin läheiset, että tämä olisi kovin hyvin mahdollista. Vaikea myöskään uskoa, että opiskelijoilla olisi kauheasti intoa joihinkin TET-jaksoihin osallistumisiin ainakaan opintojen alkuvuosina.

Tavoite 31

1

Lisähuomioita tavoitteesta 31

Tärkeitä tavoitteita 31-32. Lienee helpohko toteuttaa, varsinkin kun iso osa käytettävistä aineistoista on sähköisiä, vaikka merkittävää tieteenalakohtaista vaihtelua onkin.

Tavoite 32

1

Lisähuomioita tavoitteesta 32

Vrt. ed.

Tavoite 33

1

Lisähuomioita tavoitteesta 33

Fyysisen saavutettavuuden varmistaminen on tärkeä tavoite.

Tavoite 34

1

Lisähuomioita tavoitteesta 34

-

Tavoite 35

1

Lisähuomioita tavoitteesta 35

Tavoitteen 35 osalta on olennaista, että opetus- ja tutkimushenkilöstö, tukihenkilöstö ja opiskelijat osallistetaan mukaan prosessiin.

Tavoite 36

1

Lisähuomioita tavoitteesta 36

Tavoite on tärkeä, mutta monissa yliopistoissa on suuria haasteita ihan perustoimintojen (intra, verkkosivu) saavutettavuudessa. On välttämätöntä, että yliopistot resursoivat riittävästi saavutettavuuspalveluihin, jotta ne eivät valu opetushenkilökunnan tehtäväksi.

Tavoite 37

1

Lisähuomioita tavoitteesta 37

Tavoite on tärkeä, mutta osin itsestään selvä. Tätä on moni yliopisto yrittänyt melko tosissaan jo vuosia. Vaikeaksi tämän tekee se, että yliopistoissa on melko vähän tiettyihin ammatteihin johtavia koulutuksia.

Tavoite 38

1

Lisähuomioita tavoitteesta 38

-

Tavoite 39

1

Lisähuomioita tavoitteesta 39

-

Tavoite 40

1

Lisähuomioita tavoitteesta 40

-

Tavoite 41

1

Lisähuomioita tavoitteesta 41

Valmentava koulutus on tärkeä tavoite, mutta nähdäksemme yliopistolain avaaminen ei ole perusteltua, vaan tavoite voidaan toteuttaa muilla tavoilla. Jos yliopistolaki avataan, nähdäksemme siihen tulee samalla tehdä muita tarvittavia muutoksia esim. säätää henkilöstön edustuksellisuudesta säätiöyliopistoissa yms.

Tavoite 42

1

Lisähuomioita tavoitteesta 42

-

Tavoite 43

1

Lisähuomioita tavoitteesta 43

-

Tavoite 44

1

Lisähuomioita tavoitteesta 44

Kuten aiemmin todettu, tämän tyyppisiin projektiluontoisiin hankkeisiin pitäisi olla säännöllistä rahoitusta, muuten toiminta voi lopahtaa hyvinkin nopeasti.

Tavoite 45

1

Lisähuomioita tavoitteesta 45

Tärkeää olisi varmistaa myös se, että perus- ja toisen asteen opinnoissa saavuttamansa oppimistulokset mahdollistaisivat jatko-opintoihin hakeutumisen.

Tavoite 46

1

Lisähuomioita tavoitteesta 46

Tämä lienee jo nyt osa perustoimintaa.

Tavoite 47

1

Lisähuomioita tavoitteesta 47

Kuten todettu edellä, tämä käytäntö on osaltaan ristiriidassa tutkinto- ja laatutavoitteiden kanssa ja saattaa aiheuttaa ongelmia näiden toteutumiseen.

Tavoite 48

1

Lisähuomioita tavoitteesta 48

Tämä nähdään tarpeellisena, jotta voidaan varmistaa koulutuspolun sujuvuus ja työllistyminen.

Tavoite 49

1

Lisähuomioita tavoitteesta 49

-

Tavoite 50

Lisähuomioita tavoitteesta 50

-

Lausunnonantajan muita huomioita luonnoksesta

- Mielenkiintoista olisi myös selvittää, minkälaisia mielikuvia (positiivisia vai negatiivisia) esim. lukio-opiskelijoilla on korkeakouluopiskeluun liittyen ja kuinka totuudenmukaisia ne ovat.
- On syytä myös miettiä, mitä esim. 90-luvun peruskoulussa tehtiin toisin nykyiseen verrattuna, sillä tuolloin mm. oppilaan sosioekonomisella taustalla ei ollut samassa mittakaavassa merkitystä. Korkeakouluissa ei voida tehdä tilanteen korjaamiseksi enää kovin paljoa, mikäli eriarvoistuminen on edennyt pitkälle jo peruskoulun sekä toisen asteen opintojen aikana
- Yksilöllisten opintopolkujen järjestäminen yliopistorajojen yli digitalisaation avulla on jännittävä visio, mutta asettaa samalla äärimmäisen kovia vaatimuksia opintojen suunnitteluun ja opiskelijoiden itseohjautuvuuteen. Kenellä on velvollisuus ohjata näitä oppijoita, ja kuka ylipäätään hallitsee koko ”joustavan opetuksen mallimaan” korkeakoulukentän niin hyvin, että pystyy siihen?
- On myös syytä pohtia vaatimusta valmistua määräajassa suhteessa Erasmus-vaihto-ohjelmiin: kv-vaihdoista saadut kokemukset ovat ilman muuta arvokkaita, mutta tiukat vaatimukset määräajassa valmistumisesta käytännössä estävät monilta opiskelijoilta vaihtoon lähdön.
- Karvin suositus siitä, kuinka hankelähtöisyydestä ja lyhyehköistä projekteista pitäisi siirtyä enemmän kohti toiminnan systemaattista kehittämistä, on erittäin kannatettava.

Palviainen Santeri
Yliopistojen opetusalan liitto YLL ry